

Plan for å sikre barn et godt psykososialt miljø i barnehagene

Barnehageloven: § 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

Godt psykososialt miljø i barnehagen

Barnehagen skal arbeide for å fremme et positivt psykososialt barnehagemiljø for barna. Et trygt og godt barnehagemiljø innebærer at barna opplever et miljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. Det avgjørende for vurderingen er hvordan barnet opplever å ha det mens det er i barnehagen.

Trivsel er en viktig del av et positivt helsebegrep. Foreldre og barnehagens personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Hva barn i barnehagen selv forteller gjennom ord, handlinger og atferd, og hva foreldrene forteller, vil være helt sentrale informasjonskilder om trivsel og psykososial helse. Det betyr at et godt samarbeid mellom barnehagen og foreldrene er vesentlig for å få oversikt over det psykososiale miljøet i barnehagen.

Ifølge Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver skal barnehagen bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjør den enkeltes plass i fellesskapet. Barnehagen skal tilby barn et omsorgs- og læringsmiljø som er til barnets beste. Omsorg i barnehagen handler både om relasjonene mellom personal og barn og om barns omsorg for hverandre. Å gi barn mulighet til å ta imot og gi omsorg er grunnlaget for å utvikle sosial kompetanse og er et viktig bidrag i et livslangt læringsperspektiv.

Forebyggende og holdningsskapende arbeid - personalet er nøkkelen til god kvalitet.

Barnehagens personale og foreldrene har et felles ansvar for å utvikle et godt psykososialt miljø for barna. Det er viktig å samarbeide med foreldrene i arbeidet med å oppnå et inkluderende og godt psykososialt miljø som forebygger mistrivsel, utrygghet og krenkelser, som mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Foreldrene må involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner. Temaer som mobbing, krenkende atferd og forebygging av dette må være temaer i foreldresamtaler og foreldremøter.

Barnehagen skal være en helsefremmende og forebyggende arena og skal handle raskt og ta nødvendige grep for at krenkende atferd skal opphøre.

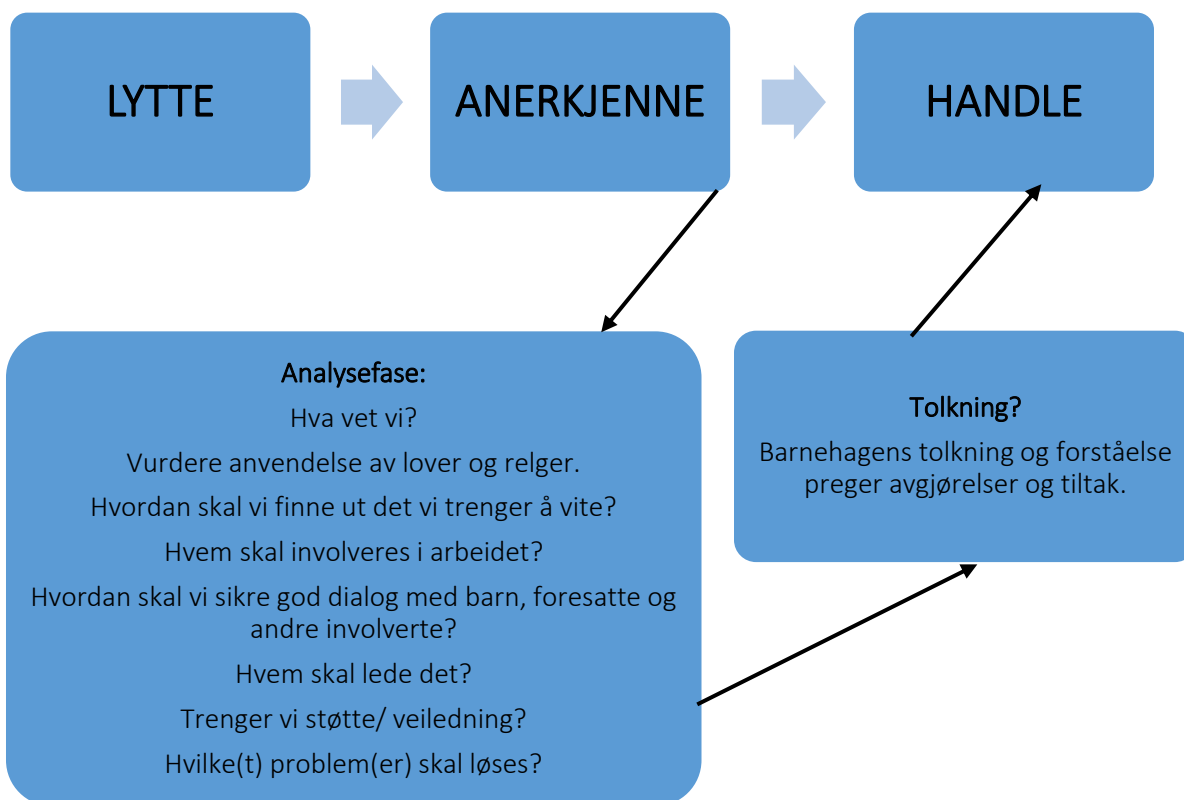
Relasjoner og samspill mellom de ansatte har stor betydning for det psykososiale miljøet i barnehagen. Trygge ansatte i et inkluderende arbeidsmiljø bidrar til varme i miljøet rundt. For å oppnå et godt barnehagemiljø må de ansatte samarbeide tett og ta felles ansvar. Når hele personalet handler konsekvent etter felles prinsipper, kan barnas hverdag bli forutsigbar, oversiktlig og trygg. Alle ansatte er ansvarlig for å gi hverandre veiledning og for å ta imot veiledning.

Avdekking og mangler i barnas psykososiale miljø

Det er barnas egen opplevelse av det psykososiale miljøet som er avgjørende. Hvis ikke det psykososiale miljøet fremmer helse, trivsel, lek og læring, innebærer det at barnas psykososiale miljø ikke er godt nok. Hvis ett barn opplever at noe er ubehagelig og krenkende, skal barnehagen ta det på alvor.

Et mangelfullt psykososialt miljø kan handle om at en blir utsatt for krenkende ord, handlinger eller atferd. Dette kan for eksempel være mobbing, vold, rasisme eller utestengning. Det kan også være enkeltstående utsagn om utseende eller funksjonshemninger.

Analysemodell for håndtering av barnehagemiljøsaker

Mobbing og annen krenkende atferd mot barn

Barnehagen skal ivareta det enkelte barnets rett til et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, og har aktivitetsplikt hvis den mistenker eller har kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehageloven § 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse*
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt*
- c) når tiltakene skal gjennomføres*
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene*
- e) når tiltakene skal evalueres.*

Krenkende atferd og mobbing kan være vanskelig å oppdage. Endringer i barns atferd, kan være et tegn på at noe er galt. Ved at hjem og barnehage har tett samarbeid og en god dialog vil det være lettere å fange opp endringer hos barnet *tidlig*.

Endret atferd som kan være tegn på at barn utsettes for krenkende atferd.

Personalet må være oppmerksom dersom:

- barnet utsettes for sårende kommentarer
- barnet blir latterliggjort og ydmyket
- barnet domineres av andre over tid
- barnet blir dyttet, sparket og slått uten å kunne forsvare seg.
- barnet har sår eller skrammer som ikke kan forklares
- barnet blir holdt utenfor gruppeleken
- barnet virker redd og usikker og vil helst holde seg til ansatte i utetiden
- barnet ikke har lyst å gå i barnehagen
- barnet endrer atferd, blir oppfarende og fort sint eller stille og usynlig
- barnet begynner å plage andre barn

Barnehagens plikter:

Plikt til å følge med og gripe inn:

- Personalet skal følge med og observere enkeltbarn og gruppedynamikk i ulike aktiviteter.
- Hvis et barn utsettes for krenkende atferd, skal personalet gripe inn umiddelbart.

Plikt til å melde fra:

- Personalet skal melde fra til styrer hvis de får mistanke om eller kjennskap til at et enkeltbarn, eller flere barn i en barnegruppe, ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.
- Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp meldingene på en forsvarlig måte.
- Styrer skal melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller.
- Personalet melder fra til styrer ved mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker et barn. Da inntreer en skjerpert aktivitetsplikt. Styrer melder fra til barnehageeier.

Plikt til å undersøke:

- Barnehagen skal snarest undersøke ved mistanke om, eller kjennskap til, at et enkeltbarn eller flere barn i en barnegruppe ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.
- Personalet skal undersøke saken dersom barnet selv eller foreldrene sier ifra om at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Plikt til å sette inn egnede tiltak:

- Barnehagen setter inn egnede tiltak der undersøkelsen har vist at enkeltbarnet eller flere barn i en barnegruppe, ikke har det trygt og godt.
- Tiltakene som settes inn skal være basert på konkrete og faglige vurderinger.
- Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når det tas beslutninger som berører barnet.
- Barnehagens plikt til å sette inn tiltak gjelder så lenge barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Plikt til å utarbeide en skriftlig aktivitetsplan:

- Barnehagene har en mal for aktivitetsplan som brukes når enkeltbarn eller en barnegruppe ikke har det trygt og godt i barnehagen.
Planen skal minimum inneholde:
 - beskrivelse av hvilke tiltak som skal løses
 - hvilke tiltak barnehagen har planlagt
 - når tiltakene skal gjennomføres
 - hvem som skal gjennomføre tiltakene
 - når tiltakene skal evalueres
- Aktivitetsplanen brukes for å dokumentere oppfølgingen av enkeltbarn eller en gruppe barn.
- Barnehagen skal samarbeide med foreldrene om planen.
- Plan som gjelder enkeltbarn arkiveres i barnemappa.

Aktivitetsplan ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen

Dersom et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen skal det utarbeides en plan for å sikre at barnet igjen får en trygg og god barnehagehverdag. Barnehagen er ansvarlig for alle tiltak.

Barnets navn:

Født:

Barnehagen:

Dato:

Hva skal denne planen løse?

[Barnets navn] har rett til et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. [Barnehagens navn] har [dato] fått vite av [hvem]/har funnet ut ved hjelp av [hvordan] at [barnets navn] ikke har det trygt og godt i barnehagen, fordi [skriv hva som er utfordringen basert på barnets eller melderens oppfatning].

Hva opplever barnet?

[Har barnet uttalt noe om saken? Hvis barnet kan uttrykke seg om hva som er utfordringen og hva han/hun tror vil hjelpe av tiltak, så skrives dette ned her]

Hovedmål med aktivitetsplanen:

[Hva ønsker vi å oppnå for barnet]

Aktivitetsplikt:

Hva skal gjøres/hva er gjort?	Hvordan	Ansvar	Dato
Følge med	<i>f.eks: observasjoner, samarbeid med foreldre, samtaler med barn:</i>		
Varsle	<i>[ansattes navn] har varslet daglig leder: [daglig leders navn] har varslet barnehageeier [navn]:</i>		
Undersøke	<i>Beskriv hvordan dere undersøker saken (f.eks ved observasjoner, ståstedsanalyse, SWOT, barnesamtaler, kartlegging, foreldresamtaler etc)</i>		
Beskrivelse av problem	<i>Beskriv hva som er kommet frem under undersøkelsen:</i>		
Delmål	<i>Beskriv ulike delmål for å nå frem til hovedmålet:</i> <ul style="list-style-type: none">••		
Evaluering	<i>Hvordan skal målene og tiltakene evalueres?</i>		

Hvilke tiltak har barnehagen planlagt og når skal tiltakene gjennomføres?

[Dere skal sette inn tiltak dere mener er egnede og tilstrekkelige for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø, og etter å ha hørt med barnet hva han/hun mener og ønsker (der dette er mulig ut fra alder).

Tiltakene skal være faglig forankret og hensynet til barnets beste skal være grunnleggende. Mange saker fordrer tiltak på både individ-, gruppe- og barnehagenivå.

Vurder også tiltak som kan bidra med å forebygge/hindre at barnet får negative sosiale, psykiske eller psykosomatiske ettervirkninger etter hendelsen(e).

Hvis dere ser at det er behov for å endre tiltakene, eller sette inn nye tiltak etter hvert, oppdaterer dere planen. Dere skal kontinuerlig passe på at det er egnede og tilstrekkelige tiltak som er satt inn.

Vi setter inn disse tiltakene:	Ansvarlig:*	Angi tiltakets varighet [dato fra og til/«frem til barnet og foreldrene bekrefter å ha det trygt og godt»]:	Dato for evaluering:
1)			
2)			
3)			

(Antall tiltak må tilpasses den enkelte saken.)

** [Det er alltid barnehagen/barnehageeier som er ansvarlig for at tiltak gjennomføres. Her skriver dere hvem i barnehagen/barnehageeier som er ansvarlige for at hvert enkelt tiltak gjennomføres. Hvis dere har avtalt med noen som ikke er ansatt i barnehagen om å gjennomføre tiltaket, skal dette også fremgå. Dere skal ikke legge ansvaret på barnet eller foreldrene i aktivitetsplanen, da det er barnehagen som skal sørge for at barnet skal få det trygt og godt].*

Evaluering av tiltakene:

[Spesifiser hvilket tiltak som evalueres og dato for evaluering. Beskriv hvorvidt tiltaket skal videreføres eller avsluttes]

Sted:

Dato:

Signatur:

Mobbeombudets sjekkliste for aktivitetsplan:

- Er barn/foreldre hørt?
- Har barn/foreldre medvirket i arbeidet med planen?
- Er barnets beste beskrevet?
- Hvordan har barnehagen forstått og beskrevet barnets subjektive opplevelse?
- Er problemet som skal løses beskrevet på en god, tydelig og forståelig måte for alle parter?
- Er tiltakene konkrete og målbare på tre nivåer?
- Nivå 1 – tiltak som ivaretar den som er utsatt
- Nivå 2 – tiltak som viser hvordan man stopper og følger opp den/ de som utfører mobbeadferd eller krenkelser
- Nivå 3 – tiltak som viser hvordan man gjenoppretter et godt barnehagemiljø
- Er tiltakene tidfestet?
- Går det tydelig frem hvem som har ansvar for tiltaket?
- Er oppfølgingen av tiltakene kvalitetssikret på en god måte?
- Er dialogen/ samarbeidet mellom barnehage og hjem så god at den fremmer barnets trygghet?

Når ansatte krenker barn.

Det er grunnleggende i strid med en ansattes rolle å krenke et barn. Dette er et grovt tillitsbrudd og en helt uakseptabel adferd for en ansatt. De som arbeider i barnehagen, har en makt- og tillitsposisjon overfor barna. Dette maktforholdet må ikke misbrukes.

Barnehageloven § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks

- Styrer skal finne ut hva som har skjedd, det vil si det konkrete faktum.
- Saksbehandlingen skal fremstå som rettferdig og tillitsvekkende for alle parter. Partene skal føle seg godt ivaretatt, få tilgang på alle relevante dokumenter og tilgang til å uttale seg på alle trinn i saken.
- Partene har rett til å gjøre seg kjent med meldingene, få komme med sine anførsler og til å få imøtegå det motparten eller andre har anført i saken på alle trinn i saksbehandlingen.
- Saksbehandlingen skal foregå rimelig raskt slik at det kan foreligge en avgjørelse uten for mye ventetid for alle parter.
- Taushetsplikten medfører en plikt til å hindre at uvedkommende får tilgang til taushetsbelagte opplysninger.
- Styrer må vurdere sin habilitet i hvert enkelt tilfelle (Forvaltningsloven § 6).
- Styrer er saksbehandler (undersøker) og den som tar beslutningen for hvilken konsekvens saken får.
- Styrer melder skriftlig til barnehageeier, den ansatte informeres.
- Skriftlig melding, møtereferater, aktivitets- og tiltaksplaner dokumenteres skriftlig.